

HRVATSKI LIST: U pretplatu
za čitavu god. K 38.—,
za polugodište K 18.—,
tromjesečno K 9.—, mje-
sečno K 3.60, u malo-
prodaji 12 k. pojedini broj.
OGLASI pišu se u
upravi lista trg Custoza 1.

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

Godina III.

U Puli, ponedjeljak 1. listopada 1917.

Broj 801.

Uspjesi ljetača naše ratne mornarice.

Pregovaranja medju Nizozemskom i Njemačkom.

Prije početka podmorničkog rata Njemačka je Nizozemskoj dobavljala ugljen u slobodnoj konkurenciji sa Engleskom. Pošle početka istoga, prestala je Engleska dobavljati ugljen i Nizozemskoj. Do mjeseca srpnja t. g. dobavila je Njemačka u svemu još 350.000 tona ugljena uz manju cijenu, nego što je danas Engleska zahtijevala. Za to je Njemačka dobila od Nizozemske za ovih mjeseci medju inim i znatnu množinu ranog krumpira. Pošto se je ali pokazalo, da bi sveukupna nizozemska-njemačka izmjena dobara dovela do razlike u bilanci na štetu Njemačke te bi taj deficit prouzročio znatno obesicjenjenje njemačkih isplativih sredstava, započe Njemačka u kolovozu pregovaranja, da sa nizozemskom vladom dodje do kreditnog ugovora, slična onome, kakav je Njemačka nedavno utanačila sa Svicarskom. Njemačka se je tim više mogla nadati u uspjeh tih pregovaranja, što je Nizozemska, vjerna svojoj neutralnosti, sklopila sličan kreditan ugovor sa Engleskom.

Dok nije u nizozemski kabinet stupio ministar financija Treub, pregovaranja su se povoljno razvijala. Treub je pregovaranja otečavao te je u prvoj komori izjavio, da dok on bude ministar financija, neće za manju množinu ugljena davati većeg kredita. Tako su pregovaranja zastala. Uslijed toga je Njemačka ponajprije ograničila pregovaranja, a onda ih je 7. rujna posve obustavila, to tim više, što je medjutim nizozemska vlada pod uplivom ministra Treuba započela pregovaranja sa Engleskom.

Njemačko je novinstvo izrazilo bojazan, da će Engleska priteći u pomoć nizozemskoj industriji i željeznicama, da će joj dobavljati nužnu množinu ugljena, te da će na taj način Nizozemsku posve pritegnuti u kolo antantinih država. Ova je bojazan neutemeljena, jer za dobavu ugljena postavlja Engleska takve uvjete, kojih Nizozemska nikako nemože prihvatiti. Engleska zahtijeva: 1. da nizozemski brodovi prevažaju nabavljeni ugljen, 2. da od prilike 100 velikih ladja, koje sada vrše promet medju nizozemskom Indijom i antantnim državama, moraju i u budućnosti isto činiti, 4. da svi ostali nizozemski brodovi budu upotrebljeni za dovoz živeža u Nizozemsku, u koliko im je moguće da preuzmu tovar, 4. da one ladje, koje ne mogu primiti takvog tovara, vrše na engleski zahtjev promet u priloge antante i konačno 5. da nijedna nizozemska ladja ne smije biti izložena. I u slučaju, da bi nizozemska vlada pristala na ove, za Nizozemsku tako nepovoljne uvjete, ne bi se Engleska obvezala, da podmiri sav ugljen, što ga Nizozemska mora nabaviti u inozemstvu, već bi se ograničila, sahtio na dobavu od 100.000 do 200.000 tona ugljena. To je za 60 do 70 postotaka manje, nego što nizozemska industrija i nizozemske željeznice trebaju, da pokriju svoju normalnu potrebu.

IZ RUSIJE.

Ministar Tereščenko o odgovoru središnjih vlasti na papirnu notu. — Demokratska konferencija. — Aleksejev o razlozima svoje demisije. — Rezolucija radničkog i vojničkog vijeća za mir.

Petrograd, 28. Petrogradska brzajavna agentura javlja: Ministar vanjskih posala Tereščenko primio je danas zastupnike štampe, kojima je dao slijedeću izjavu: Odgovori njemačke i austro-ugarske vlade na papirnu notu dokazivali, da naši neprijatelji nijesu skloni učiniti iskren korak, da se postigne mir. Obije note opetuju himbeno zastarjelo osiguranje o miroljubivosti središnjih vlasti i o njihovoj pripravnosti, da prihvate načelo ograničenja naoružavanja; ali ne spominju ni jednom riječicom temelja budućeg mira. Nekoliko izraza u novoj noti čini dojam, da se njemačka vlada nije

odrekla njemačkomu miru, unatoč mirovnoj rezoluciji u rajstagu; ovaj njemački mir se ne daje dovesti u sklad sa načelima pravde i pravice; dalje smatra Njemačka neke sporne točke već konačno riješenima. Drugo čuvstvo, koje pobudjuje njemačka nota, jest, da je berlinska vlada spremna da započimlje pregovaranja samo na temelju takozvane "ratne karte", a to znači, da će htjeti održati sva osvojena područja izim djelomičnog vraćanja nekih područja, na što će pristati na mirovnoj konferenciji. Austro-ugarska nota ne donosi svijetla u ovu stvar. Osim zajedničkih ratnih ciljeva, za koje se bore ujedinjene demokracije i koje su jasno određene u odgovoru Wilsona na papirnu notu, obnovljena je Rusija već davno objavila ratne ciljeve, za koje se bori slobodni ruski narod. Na sve to ne daje Njemačka nikakvog određenog odgovora te nastavlja sveudilj svoju stariju zagonetnu igru; proglašuje, da je sila jača od pravde i da će na priložnost, da može učvrstiti silom osvojeno ozemlje.

Ministar se je za tim bavio sa najnovijim čitom Njemačke u poljskom pitanju, naime sa carskim ručnim pismom na general guvernera u Varšavi i sa novim upravnim statutom za Poljsku, u kojemu govornik ne vidi nikakova popuštanja naprama Poljacima; ovaj je novi dokaz slabosti Njemačke, koji neće medjutim zadovoljiti Poljaka.

Ministar je zaključio svoje izvode time, što je dao oduška nadi, da u budućnosti ne će biti politika Rusije politikom parade, koja je veoma skupocjena za Rusiju. Zadnji su mjeseci stali pod silom misli za mirom, ali ostvarili su samo uvjete, da se rat još više zavlada. Kušali smo, da smanjimo naše kvvave žrtve, u istini smo ih medjutim strašno povećali. Usvojili smo si misao demokratskog mira, u istini smo medjutim proglasili trumf njemačkog imperijalizma. Ovakovi su nesporazumci nedopustivi. Da se može svršiti rat u skladu sa načelima, proglašenim od ruske vlade, valja da se ujedine sve žive sile zemlje, te da se omogući vladi, provodjati potpunoma nacionalnu politiku.

Petrograd, 27. (D. u.) Petrogradska brzajavna agentura. Demokratska konferencija. Iza izbora ureda, koji se sastoji od 23 člana, medju kojima je i Čejdze i Ceretel, proborio je Kerenski, primljen živahnim odobravanjem od većine učesnika. Pozdravio je konferenciju u ime ruske republike i kao vrhovni zapovjednik te je izvodio: Pošto je vlada već na moskovskoj državnoj konferenciji obrazložila svoj program, dozvoljava si on danas, da prozbori nekoliko riječi u svoju obranu, naročito što se tiče slučaja Kornilov. Kerenski je izjavio, da je već davno bio obaviješten o pripravljanjem se prevratu, te da je od dana na dan poduzimao mjere, da spriječi ove neradosne događaje. Otkad je Kornilov bio imenovan vrhovnim zapovjednikom, započeo je glavni stan pošiljati na vladu jedan ultimatum za drugim. Vlada si je bila svjesna, što su zahtijevali događaji u Rusiji, kako bi se spriječio slom vojske, ali je on u tu svrhu išao svojim putem, dok je glavni stan nastojao, da ga prisili, da ide drugim putem. Borba medju obim strujama trajala je prilično dugo, te je glavni stan svaki neuspjeh na fronti upotrijebio u to, da odmah pošalje ultimatum u Petrograd. Malo prije moskovske konferencije, došao je na vladu novi, još jači ultimatum, koji je za slučaj protivljenja zapriječio, da se spriječi konferencija, ali je vlada odbila i ovaj ultimatum. Iza sloma kod Rige bljahu imenovani zahtjevi glavnog stana još jači.

Reuter javlja iz Petrograda: Jučer je otvorena demokratska konferencija u prisustvu Kerenskoga i drugih članova vlade. Predsjednik radničkog i vojničkog vijeća Čejdze razložio je razloge sbog kojih je sazvana konferencija. On upozori na vanrednu ozbiljnost položaja u komu se nalazi zemlja i na prijeku nuždu odgovorne

vlade. Predsjednik seljačkog vijeća Aksentjev izjavljuje, da je došao trenutak kad demokracija mora upotrebiti svu svoju političku razboritost, da spasi tekovine revolucije, kojoj bi zaprijetila nepopravljiva katastrofa, ako se opasnost ne bi mogla sada odvratiti. Iza izbora biroa, koji se sastoji od 33 člana (medju njima Čejdze, Ceretel, Aksentjev, Cernov i Kerenski), uze riječ Kerenski, od većine prisutnih pozdravljen živahnim povladjivanjem. On pozdravlja konferenciju u ime vlade ruske republike i kao vrhovni zapovjednik sveukupne vojne sile, te reče, da je vlada već na moskovskoj državnoj konferenciji razložila svoj program, pa si dopušta samo to jedno, da rekne nekoliko riječi u vlastitu obranu osobito pogledom na Kornilovljevu aferu. Kerenski izjavljuje zatim, da je već odavno dobio glas o državnom udaru, koji se je spremao, pa da je od dana do dana poprimao sve potrebne mjere da zapriječi taj događaj, koji se nije dao zadržati. Otkad je Kornilov imenovan bio vrhovnim zapovjednikom, počeo je glavni stan jedan ultimatum za drugim slati provizornoj vladi. Vlada da si je bila svjesna da događaji u istočnoj Galiciji zahtijevaju novih napora da se pobije rastvorba vojske. Ali on, Kerenski, da je počeo svojim vlastitim putem, dočim mu je glavni stan kušao narinuti posve drugi put. Prilično duga bljase to borba dvaju smjerova, a glavni stan upotrebljavao je svaku nezgodu na fronti da smjesta upravi ultimatum u Petrograd. Tik pred moskovsku konferenciju odaslao je glavni stan vladi novi još jači ultimatum, koji se grozi da će u slučaju ustručavanja razbiti konferenciju. Ali vlada odbila je i ovaj ultimatum. Iza sloma kod Rige postadoše spomenuta nastojanja glavnog stana još življa. Vladi se dapače javljeno da u buduću ne smije biti nikakove promjene kabineta bez privole glavnog stana. U isto doba, kad se je usljed pada Rige približila vojnička zona zahtijevaše Kornilov podvrgnuće svih četa kotara glavnoga grada. Vlada to odlučno uskratila jer je unapred vidjela da bi takova mjera imala opasnih posljedica. Kerenski progovori zatim o kasnijim poznatim događajima, te razložio, da je uslijed nenadanog i neočekivanog pohoda vojske generala Krimova na Petrograd morao poraditi energično i bezodvlačno. Prešav na program konferencije izjavi Kerenski, da mu je vlada naložila neka izreče da se u ovaj par zemlja mora vrlo, vrlo naprezati, jer anarhija raste neodoljivo te se na sablasni način širi čitavom državom. Kerenski pročita brzajavku iz Helsingforsa, kojom se vladi javlja, da mjesna revolucionarna vlast ne dopušta da se zapriječi ponovno otvorenje raspuštenoga finskoga sabora. (Boljševici pljeskaju i viču: Bravo! Vrlo dobro!) Kerenski nastavlja: Svätko, ti, nije izgubio pameti, umjet će procijeniti ovo odobravanje osobito u času, kad se javlja da se njemačka flota približava Finskom zatonu. Ne čuju li vlada i zemlja konferencije govornik čvrstim i kategoričkim glasom, bit će stvar revolucije neopozivo izgubljena. Kerenski naglasi konačno, da je sloga potrebna jer sa fronte očekuju se veliki događaji, a ne zna se, kojim sredstvima da se zapriječe.

Stockholm, 30. (D. u.) U „Ruskom Slovu“ obrazlaže Aleksejev uzroke svojeg ostavci. Po njegovom je mišljenju Kornilov radio samo iz idealnih razloga, te je imao mnogo privrženika u najširim masama naroda. Aleksejev kritizuje provizoričan sastav suda, koji sastoji od 3 časnika i 3 vojnika bez ikakvog jurista. Kao daljnji razlog svojeg ostavci navadja razkroj u ruskoj vojsci i požaljenja vrijedan položaj ruskog časnništva, koje je ili ispostavljeno neprijateljskoj vatri ili bude ubijeno od vlastitih vojnika.

Stockholm, 30. (D. u.) Iz Petrograda se javlja: Momčad brodovlja na istočnom moru prihvatila je odluku, u kojoj traži, neka predje čitava moć u ruke demokrata. Dalje su zatra-

Zli od vlade, neka proglašuje odmah primirje na svim frontama i neka započne mirovna pregovaranja. Službeni vojnički list, koji donosi ovu vijest, javlja također, da su odnosi medju časnicima i vojnicima brodovlja na Crnom moru veoma napeti. Isto vrijedi također za brodovlje na istočnom moru.

Petrograd, 29. (D. u.) Petrogradska brzojavna agentura. (Demokratska konferencija.) Prijašnji ministar rada Skobelev otvorio je sjednicu nagovorom, u kojem se je izjavio za sudjelovanje sa obrtnim gradjanstvom i sa kadetima, sa iznimkom onih elemenata, koji su zapleteni u aferu Kornilova. I prijašnji ministar pravosuđa Zarudni i prijašnji prometni ministar Bješehnev izrekoše se za sudjelovanje kadeta.

Pitanje mira.

Haag, 30. (D. u.) Holländisches Nachrichtenbureau javlja iz Londona: Novine zastupaju mišljenje, da govor državnog kancelarara zatvara posve vrata miru.

RAT NA MORU.

Berlin, 30. Wolffov ured javlja: 28. t. m. rano sukobilo se je nekoliko naših torpednjača na patrolskom izletu pred flandrijskom obali sa nadmoćnim brojem neprijateljskih razarača, koje su uzeli na nišan. Tijekom okršaja opazili smo na jednom razaraču jaku detonaciju. Naši brodovi nisu pretrpjeli štete.

AUSTRO-UGARSKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Beč, 30. (D. u.) Službeno se javlja: Istočno i albansko bojište. Nepromijenjeno.

Talijansko bojište.

Južni dio visoravni Banjšice i Svetog duha i brdo sv. Gabrijele bijahu jučer opet pozorištem ljutih bojeva. Talijanci nijesu nigdje prodrli.

Poglavica generalnog stožera.

U tri dana uništena dva hangara za zrakoplove i dva zrakoplova.

Beč, 30. (D. u.) Iz stana se ratne stampe službeno javlja:

U tri dana uništena dva hangara za zrakoplove i dva zrakoplova. Svrhovito djelovanje naših ljetača mornarice. 27. t. m. uništen je, kako je poznato, bačenom bombom hangar za zrakoplove od jeslja sa jednim zrakoplovom. 29. t. m. na večer napala je skupina naših hidroplana na hangar za zrakoplove od Ferrare. Lijetalačkom čamcu, kormilanicom od pomorskog kadeta Chila, motrilac jednogodišnji dobrovoljac štopni strojni nadglednik Kunez, uspjelo je, da pogodi hangar sa tri bombe. Zrakoplov, koji je bio sahranjen u hangaru, zgorio je visokim plamenom. Hangar je bio potpunoma uništen. Unatoč žestokoj obrambenoj vatri vratila su se sva ljetala u potpunom broju.

NJEMAČKI RATNI IZVJEŠTAJ.

Berlin, 30. rujna. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana javlja:

Zapadno bojište.

Uslijed slabog vidika bila je jučer kod sviju armada bojna djelatnost manja negoli u prijašnjim danima. U Flandriji bila je topnička borba na obali, na večer također od Ysere do kanala Yper-Comines živahnija. Suzbili smo engleska izvidnička odijeljenja, koja su provalila na više mjesta. Osim prolaznog pojačanja paljbe bila je pred Verdunom bojna djelatnost umjerena.

Naši su ljetači ponovno napali na dokove i hangare Londona, Ramsgatea, Margatea i Shernessa. Djelovanje se je bomba dalo raspoznati po požarima. Lijetala su se sva vratila neoštećena.

Istočno bojište.

Nema znatnije bojne djelatnosti.

Macedonsko bojište.

Između Ohridskog jezera i Cerne bila je paljba živahnija negoli obično.

Prvi majstor glavnog sijela Ludendorff.

RAT NA MORU.

Berlin, 30. (D. u.) Wolffov ured javlja: Novi uspjesi podmornica u Canal la Manche i u Atlantskom oceanu: 4 parobroda, 8 jedrenjača, i ribarska ladja.

Poglavica mornaričkog admiralskog štaba.

Političke vijesti.

Službeno oprovrgavanje izvještaja o Srbiji „Saveza neutralnih zemalja“.

Iz stana se ratne stampe javlja: Antanta nastavlja svoju klevetničku kampanju protiv austro-ugarske monarhije. Organizacija, koja se posve neopravdano nazivlje „Savez neutralnih zemalja“, raširuje u štampi iscrpiv izvještaj, u kojem se okrivljuju vlade podunavske monarhije i njenih saveznika s mnogih nezakonitosti i grozota, deportacija, okrutnosti protiv srpskog naroda i vjere, uopće nasilja svake vrste. Izvor je tih tvrdnja srpsko poslanništvo u Londonu, a kao dokazi služe „iscrpivi izvještaji srpske vlade“ i „privatne informacije“. Na osnovi tih izvještaja „Saveza neutralnih zemalja“ izišlo je u nizozemskim novinama nekoliko članaka, kojih se tvrdnje evo oprovrgavaju. Nije istina, da su djevojke iz Srbije odvučene u Tursku i predane u hareme turskih vlastodržaca. Isto je tako lažna tvrdnja, da su školska djeca internirana na temelju prijave radi nepohodjanja škole. Internirano je za oružje sposobno muško pučanstvo od 17. do 55. godine kao i politički kompromitrane osobe, protiv kojih ima pozitivnih momenata sumnje. Internirani su smješteni u posebnim taborima, gdje je sasvim primjeren konak, opskrba i postupak. Ako su se sporadički pojavile bolesti, krivo je u prvom redu, što u tim taborima skupno boravo osobe, kojima su većinom sasvim nepoznata načela higijenske obveznosti i njega. Odjedod su se u stalom pojavile bolesti, svagdje se je s uspjehom protiv njih ustalo. Budući da se djeca interniranih roditelja ne mogu ostaviti sama u zavičaju, smještena su zajedno s roditeljima u taborima. U brunovskom taboru posjećuju internirana djeca baš za njih utemeljene škole. Od srpskih državljana, interniranih od početka rata, već je 10.000 pušteno kući, a daljnja je akcija u tom pravcu u tečaju.

Neki su svećenici internirani, jer su tjerani fanatičku hajku protiv monarhije. Naproti tomu je laž da c. i kr. uprava u Srbiji tjera propagandu za prelaznje u rimokatoličku crkvu. Istina je, da se pravoslavna vjera od prvog dana okupacije poštuje u svim svojim pravima, a njezini se organi kod vršenja svoje duhovne dužnosti u svem podopnažu. Veliki pravoslavni praznici kao bogojavljenje, slave se u prisutnosti zastupnika c. i kr. uprave. Najbolji je dokaz za to, da se pravoslavna vjera jednako cijeni, kao i ostale. Nadale nije istina, da se pravoslavne crkve upotrebljavaju za katoličku službu božju. Ove su se naprotiv popravile na trošak c. i kr. vojne uprave i predale srpskim crkvenim općinama. Nadale se spočitava monarkiji, da je odstranila julijanski koledar. To se je učinilo samo u javnom saobraćaju, jer tu dolazi u obzir samo gregorijanski, dok se u privatnom može i nadalje upotrebljavati julijanski. Čirilica je zabranjena u školi i u službenom saobraćaju, a ipak izlazi naredbeni list c. i kr. vojne uprave i čirilicom, kao i objave njenih organa, pa se i podnesci na oblasti mogu predati u čirilici. Nadale je upotreba čirilice ostala u školi kod vjeronauka. Zapljena knjiga, koje razdražuju protiv monarhije, jest mjera, koja se sama po sebi razumije, budući da se svagdje, a i u neprijateljskom inozemstvu, tako postupa protiv tiskopisa sličnog sadržaja.

Nadale se u objavi „Saveza neutralnih zemalja“ tvrdi, da je c. i kr. vojna uprava zatvorila srpske škole. Tko je poznavao prilike srpskog školstva prije rata, priznat će u ovom pogledu pravo i zasluge monarhije. Kao što je poznato, nije se posljednja srpska vlada nimalo brinula za škole. Poradi neprekidnih ratnih događaja od 1912. većina se škola u zemlji nije upotrebljavala za njihove prirodne svrhe, već u skroz vojničke, pa je školska mladež bez nadzora i odgoja znatno podivljala. Kad se je ustalila naša vojna uprava u Srbiji, bila joj je prva briga, da doskoči tomu zlu. Davno zatvorene škole opet su se otvorile, a gdje nije bilo prikladnih prostorija, udešene su zgrade za škole. Djeca nisu u školama imala samo obuku, već su, gdje je bilo potrebno, dobivala također odijelo i hranu. U početku su se upotrebljavale domaće nastavne sile, ali kad se je pokazalo, da buntovno držanje i djelatnost srpskih učitelja prijati sustavnom nastavku školske obuke u okupiranoj zemlji, moralo se je odustati od njihove daljne uporabe. Nastavni je jezik u svim školama srpsko-hrvatski. Ako se kraj toga uči i njemački i mađarski, to odgovara samo dobro shvaćenom interesu školske mladeži. Dospivanje medju srpskim bijeguncima i njihovim porodi-

cama dopremaju i dostavljaju se, ako to dopuštaju propisi cenzure. Konačno se dižu i protiv vojnika monarhije prigovori radi surovosti. Ali ti su prigovori tako općeniti, te nije ni vrijedno da se oprovrgavaju. Sve su se te laži već stopta iznijele protiv austro-ugarske monarhije, koja ih je dolično oprovrgla. Jedino se mora požaliti, što ima u neutralnim zemljama ljudi, koji iskazuju uslugu srpskoj vladi, čija je istinoljubivost dovoljno poznata, pa podupiru tako odvratnu klevetničku kampanju. Ne smije im biti krivo, ako ih pred cijelim svijetom okrivljujemo s laži.

Kako govori austrijski ministar pravosuđa!

Ministar pravosuđa pl. Schauer izrazio se je u razgovoru sa suradnikom „Pesti Hirlapa“ o kaznenom postupanju proti Ugarskoj neprijateljskoj agitaciji u Austriji sa slijedeći način: Utanačio sam sa ugarskim ministrom pravosuđa, da u ovom pitanju upravi ugarska vlada dopis na austrijsku vladu. Ja mogu samo da kažem, da smatramo ugarsku želju posve opravdanom i naravnom, te ćemo se stoga pobrinuti, da joj želji čim prije udovoljimo. Ja ću je još prije zakonske osnove o kaznenom pravu podastrijeti parlamentu u obliku novele.

Ako slavenska većina u zastupničkoj kući sprječeli votiranje predloga, to će ovo pitanje biti brzo riješeno naredbenim putem. No ministar ne drži, da bi uredjenje pitanja imalo praktičnu vrijednost, jer politički zločinci spadaju pred potrotne sudove, a kako ovi sude u političkim raspravama, to vi dobro znate, reče dr. Schauer.

Finolma da, ali Česima nikad.

„Venkov“ piše pod gornjim naslovom: Parizeljstvo se je Nijemaca pokazalo u osobito oštrom svijetlu u sjednici zastupničke kuće od srijede. Ponovno se je potvrdilo, da su si tamo, gdje se radi o neprijateljstvu proti češkom narodu svi Nijemci jednaki bez razlike njihove političke struje, pripadali oni katoličkoj ili liberalnoj stranci, bili Svanijemci ili osvjedočeni patriote. Gospodin dr. Julius Sylvester na primjer rado igra ulogu stvarnog promatrača vanjskih događaja, a hoće i biti svuda poštovan kao takav. Ali ako imade da kaže svoju riječ o kojoj odredjenoj stvari pravednosti, eto ga, kako se preobrazila u tjesnogrudnoga radikalca, koji ni malo ne zaostaje za najdramatičnijim zastupnikom Wolffom. U sjednici parlamenta od srijede govorilo se je medju ostalim također o češkim zahtjevima. Njemački se je zastupnik Sylvester zgražao i proglasio ih nečim strašnim. Česi traže za sebe samostalnost — ne, ne, nikako, to se ne daće ni pomisliti! Desetmilijunski taj narod, može i mora biti tim zadovoljan što se mu kao milostinju nudi. Ali odmah za tim, kao da je uopće odmah zaboravio, što je kazao o Česima, razbrbljao se je o Fincima, o Kuronskoj, o Estonskoj i Livonskoj — ali za ove imao je gospodin posve drukčije tonove. Osobito za Fince, koji tvore tek trimilijunski narod, imao je dosta toplih riječi, da bi dokazao potrebu njihove potpune samostalnosti. Uvijek se mu je činilo, da se Fincima ne daje toliko, koliko trebaju za njihov potpuni politički, gospodarski i kulturni život. Davno nijesmo čuli tako uvjerljivih riječi o nužnom samoosvojenju maloga naroda, kako smo to čuli u parlamentu od Sylvestra, kad je govorio o — Fincima. Finci, kojih je broj niti čitavih tri milijuna, prirasli su srcu gospodina Sylvestra, ali zato je deset milijuna Čeha odbijao od sebe kao — neznatnu narodić, kojemu se ne smije priznati baš ništa. Osim toga zgražao se je nad tim, da se je zastupnik Zahradnik odvažio spomenući papir, da nije ni spomenuo Čeha. Čitavi se njemački cinizam zrcali u tom postupanju. Kulturno i gospodarski silni narodi, koji žive u toj državi i koji tvore brojnu većinu, smatraju se ovdje samo kao materijal, koji služi samo za to, da plati poreze i da šalje svoje ljude na frontu; ali za to su nasuprot Finci onaj veleban i uzvišen narod, kojemu se baš sa strane Austrije mora isposlovati potpuna sloboda i sve pravice. Svakako i mi želimo Fincima potpunu slobodu, ali zato moramo ipak prosvjedovati, da nas cijene duboko pod Fincima. Moramo prosvjedovati proti farizejstvu, koje se ovdje ističe na tako bezstidni način. Njemački političari u očigled tuđine igraju ulogu plemenitosti, kao čuvari slobodina naroda i kao razdavači naj-slobodnijih ustava; međjutim kod kuće ne poznavaju ništa do himbe, tlačjenja, zlobe i zavisti. Ovoj tužnoj igri treba jednom činiti kraj. Potrebno je, da se ovu tartuferiju stavi na sramotni odar, da se ne bi nikad otela zasluženom pozornosti.

Mehanizacija duše.

Dvije su činjenice kod njemačkog naroda došle tijekom tog rata na vidjelo, i to jedna, velika ratna snaga Njemačke, kao rezultat dotjerane i savršene organizacije, a kao čudnovata antiteza potpuna nesposobnost tog velikog naroda, da na diplomatskom polju polučiti sličan jedan uspjeh. U koliko znači potjek sadašnjeg rata samo niz razočaranja za antantu na ratištu, politička je strana rata bila do sad u prilog antante. Ovu činjenicu priznaju sami Nijemci, koji se uvijek boje i uvijek naglašuju ovaj strah, da bi im diplomacija mogla pokvariti to, što su si stekli oružjem, a da je opravdan taj strah, možemo pojmiti, ako pomislimo na sve političke kombinacije, koje su se vrcale od početka rata ovamo u njemačkim glavama. Dosta je da imenujemo izrečena imena: Japan, Italija, Ujedinjene države, kao tri najkrupnije događaje. Slučaj grofa Luxburga dao je i onima ključ za razumijevanje tog fenomena, koji nijesu prije poznavali njemački narod, koji ga nijesu proučavali stvarno i sa poštovanjem, koje nam jedino zajamčuje autentičnost slike dotičnog uzroka.

Čitavo djelovanje, a ne samo to, što je puno važnije, i čitavo mišljenje njemačkog naroda odrazuje neku patološku sklonost fizičkim vrijednotama. Svijest svoje fizičke snage prenio je taj narod i na mjerenje duševnih sila, a kod toga čini kobnu pogriješku, da fizički mehanizam prenosi i na duševni ustroj, koji nije ni malo nalik na stroj ili na tehnički sustav. U življenju duše nema ništa, što bi bilo nalik na minomet ili na pušku strojicu. Nije moguće odgajati organizacijom razboritih ljudi, lukave diplomate i osjećajnih duša. Sve to mora da imade narod već pred državnom organizacijom, a mora nastojati, da ih katkada nesnosan stroj društvenog poretka nesmrvi među svojim kolotečinama. Fizički principi postali su u duševnom životu njemačkog naroda mjerodavni. Prenašanjem ovih materijalnih zakona na nutarnji svoj svijet, postigao je veoma jednostavan i praktičan svjetski nazor, koji je jednako pristupačan odabranom duhu i običnom čovjeku. Rezultat je Kantove skepse bio, može se kazati, genijalno trgovački inventar umstvenih i duševnih kvaliteta, ogroman i točan pregled svijlu korisnih misli od početka bilježenja čovječjeg mišljenja. Taj svijet se iscrpljuje u strogo određenom apriorizmu čovječje naravi i u izvjesnosti utjecaja vanjskoga svijeta na čovjeka. Sve bude svedeno na jednostavno mehaničko djelovanje vanjskoga svijeta na čovjeka i na njegovu reakciju na ove utiske. Što ide preko toga, je moguće, ali nevjerojatno, te nije korisno, nije praktično, nema vrijednosti za život. Germansku šaku osjećate dakle u samoj njemačkoj filozofiji, a sve, što je u čovjeku neobjašnjenoga i neobjašnjivoga, neshvatljive patnje duše, to je ili privilegij pjesnika ili metafizika za ljudjake. Za masu vrijedi samo jedno načelo, a to da pojedinač postane čim korisnija i točnija komponenta za stroj, koj će njegovati kao rođjenog dijete sav svoj život. Čovjek postaje čisti sluga stroja, a nema niti razloga, da bi se bunio protiv takovom udesu, pošto se je uvjerio, da je njegov "ja" istotako udešen kao tipkalo glasovira, na kojem igra vanjski svijet, što mu je baš drago.

U toj je činjenici sadržana sva snaga ali i sva tragika njemačkog naroda. Odgojem i fizičkim je naporom postigao pojednostavljenje svog duševnog života. Učinio je u svom srcu istotako sred, kao u svojoj radioni. Nekorisni nagoni i poticaji duše istrebljeni su kao kukolji, a sve što je ostalo, nalik je na fizičku silu petroleja, elektrike ili plina, kojim objašnjava nuzgredan fenomen funkcioniranja čovječjeg stroja. Rezultat ovog stogodišnjeg rada je divna organizacija, kojoj ne može da poriče svijet svog udivljenja, a da je ovaj organiziran stroj i strašan, dokazao je taj svjetski rat. U dizindividualizaciji mase postigli su Nijemci bez dvojbe rekord. Iz svoje su vojske učinili najbolji i najidealniji stroj, te je gotova istina, da se iz nijednog europskog naroda ne bi bilo moguće ostvariti nešto sličnoga. Ali u tom ubijanju pojedinca sa svojim osebinama, sa svojim makar ludim tričarijama leži i sva tragika velikog njemačkog naroda. Pogledamo li na kulturni rad zadnjih deset godina u Njemačkoj, opažamo, da je Niče bio žalibože dobar prorok, kad je prorokovao strahovladu „Bildungsphilistertuma". Nestalo je u tom moru, gdje velika masa znade sve, imade sve knjige, koje riješavaju sve probleme tehnike i čovjeka, i koja je prepustila ovim knjigama svu brigu za dušu, jer je to praktičnije, originalnih misli i mogućnosti shvaćanja nenjemačkih naroda. Ako te boli glava, njemački ljekarnik ti nudja siguran lijek,

piramidon ili aspirin, za kojega ti jamči; ako te boli duša zbog tog ili onog razloga — bože moj, smiješno! — profesor filozofije će ti nabrojiti 20 knjiga i 100 članaka u revijama, koje objašnjavaju ovaj duševni fenomen, baš identični a riješavaju ga — doduše katkad na različite načine — ali riješavaju ga kao algebrasku jednačbu ili gradalački nacrt. Ali u ovim knjigama nema razjašnjenja za duševni život tujih naroda, za njihovo shvaćanje, najpametniji i najgluplji uvjeren, da je baš on odgonetao tajnu svijeta i duše, evo ti vječitih nesporazumljenja među njemačkom i nenjemačkom diplomacijom, eto ti danomice dokaza, da nijesu Nijemci nikad shvatili Wil-sona, niti Englesku, niti Francusku, a ni najmanje Rusiju. Vjerojatno je, da je argentinski ministar vanjskih posala bio po njemačkom receptu margarac i da je grof Luxburg bio pošten, iskren i savjestan, kad je obavijestio svoju vladu o tom svom velevažnom otkriću; ali u vanjskom svijetu ne vrijedi duševna hegemonija jednog naroda, već vlada slobodan i neprikraćen zdrav razum i bez i proti knjigama te po zdravom razumu sudeći nije nimalo dokazano, da je dotični gospodin bio baš tako siv i dugouh, kako ga je vidjelo njemačko oko.

Dok su si drugi narodi svijesni svojih mana, dok trpe barem u svojoj vlastitoj kući kritiku i batinu na samoga sebe, kod njemačkog je naroda to posve nepoznat pojav. Nijemac nije bio radi toga nikada kadar, da upozna svoje mane, svoje nedostatke. Ako je bio njihov čovjek skeptičan prema narodu, bio je samo čovjek vanrednih duševnih osobina, kao naprimjer Goethe, ili je bio asimiliran čovjek kao Poljak Niče ili Židov Helne. Radi toga i Nijemci ne vole i ne čitaju niti Helnea, niti Goetha niti Ničea. Čitanje i štovanje ovih pisaca stajalo bi ih vjeru u same sebe a ova je odviše praktična i komodna, da bi se ju moglo žrtvovati. Radi toga Nijemci niti nemaju pravog psihološkog romana ili uopće psihološkog ljeposlovnog djela, niti u smislu Francuza, ni Engleza, ni Rusa. Ako nailazimo u njihovoj literaturi na nešto sličnoga nači ćemo toj psihologiji doskora trag, koji vodi ili u Petrograd (Hauptmann) ili u Pariz (svi ostali romanli)

Nijemac je odbacio po tome slobodnu dušu kao sivlivan stvar. Duša mu je postala samo pogonskim sredstvom za njegov fizički i umstveni rad. Ne bavi se više duševnim problemima, koji ne bi bili već ustanovljeni kao takovi problemi u nekojim knjigama. Duša mu je drugih naroda zapečaćena knjiga, a sud o tujem čovjeku je uvijek tipičan, uvijek po istom jednostavnom mjerilu, koje vrijedi za praktičan život ali nipošto za visoku politiku, u kojoj igraju ulogu više duševne potencije. On ih uvijek brzo ali i uvijek krivo sud i radi toga je taj rat za Njemačku pun diplomatskih razočaranja; dok je običan nenjemački žurnalista znao točno za posljedice tog ili onog koraka njemačke diplomacije te nije bio gotovo nikad iznenađen, tad je čitava Njemačka bila razočarana uslijed diplomatskog neuspjeha. Kad su ljudi, koji ne poznavaju njemačkih prilika, čitali njemačke diplomatske izjave, mislili su, da njemačka vlada uvijek nekamo hoće da prikriva jasne i samo po sebi razumljive činjenice, da postupa prema tome neloyalno i nepošteno sa svojim narodom, kojega hoće da zavarava. Ali ovi su ljudi potpuno krivo sudili ove njemačke političare, koji su govorili iskreno i pošteno svojem narodu, kako su sami osjećali i mislili, a bili su sigurno oni sami više preneraženi o potijeku događaja negoli sam narod. Možda će gorka sudbina, koja čeka sve europske narode a napose i njemački narod, utjecati na ovo duševno raspoloženje Njemačke, kako je rat već uvjerio i Englesku i Francusku i slobodnu Ameriku, da bez njemačkog militarizma nema uspjeha na ratištu.

NEPRIJATELJSKI IZVJEŠTAJI.

Ruski:

28. rujna. Na sjevernoj, zapadnoj, jugozapadnoj i rumunjskoj fronti puškaranja i djelatnost izvidničkih odjela.

Kaukaska fronta. Naši izvidnici zaposjednuše Orošen, 35 vrsta zapadno od Nerija.

Istočno more. Dne 26. rujna, u 11 sati u noći, naišao je razarač torpeda „Ohotnik" na južnom rtu otoka Osel na minu, položenu od neprijateljske podmornice, te je odmah potonuo. Naveče bačena je na obalu ladjica sa nekoliko mornara, od kojih su 4 ranjena. Jedan motorni čamac i jedan kuter otišli su, da priteknu u po-

moć. Od časnika nije niko izrazio želju, da ostavi razarač torpeda; potonuli su svi.

Ljetalaštvo. Naši su ljetaci bacali bombe na turske logore zapadno od Kilkita i na Kemak. Opažene su eksplozije.

29. rujna. Sjeverna, zapadna, jugozapadna i rumunjska fronta. Puškaranje i izvidjanje.

Kaukaska fronta. Jugozapadno od Agnota napadoše izvidnici turske straže te zarobiše 30 momaka. 30 vrsta sjeverozapadno od Meneha opkoljena je naša prednja straža od jakog odjela Kurda. No vatra naših strijeljaca bacila je Kurde iz njihovih visinskih položaja te ih raspršila.

Ljetalaštvo. Dne 26. t. mj. oboriše naši ljetaci u pravcu na Tarnopol 2 neprijateljska ljetala, koja padoše u svoje linije. Naši ljetaci izbacije više puda bomba na naprave za neprijateljskom frontom u Stohodu. Naša ljetala „Muromec" izbacije 48 puda bomba na neprijateljske povorke vozova kod sela Vusenika i Lozsiszsa, 20 vrsta jugozapadno od Husiatyna. Na Hrostkov, sjeverozapadno od Husiatyna, bačeno je 9 bomba. Izakako su ljetaci izazvali požare i paniku, vratili se natrag usprkos ogorčenoj neprijateljskoj vatri i navalama neprijateljskih ljetaca.

Domace vijesti.

Ispiti osposobljenja za učitelje pučkih i građanskih škola kod c. kr. ispitnog povjerenstva u Kastvu početi će dne 5. (petog) novembra ove godine. Biljegovane molbenice s propisanim priložima neka gg. kandidati pošalju na vrijeme dotičnome c. kr. kot. škol. vijeću.

Prodaja ribe. U slučaju, da prispije riba prodati će se ona danas. Pravo kupovati ribu imadu danas vlasnici živežnih karata počevši od broja 7301.

Pokrajinske vijesti.

Iz Kanfanara. Užasna vrućina i suša prate nas jošte dalje. Ljudi niti ne govore već o kiši, kao da je to nešto nemoguće. Sa onih sela preko „Drage" i okolice Kanfanara, moraju ljudi da gube zlatno vrijeme za prevažanje vode sa željezničke postaje Kanfanar. Inače nema posebnih novosti, samo se mnoge majke i ocevi tuže, što im djeca svaki drugi dan u školu polaze. Radi ogromnog broja djece naime ne može da ov-dješnji g. učitelj poučava svu djecu svaki dan, već polovicu jedan, a polovicu drugi dan, što je sasvim razumljivo. No, nadamo se, da će se i to čim prije svesti u redoviti tok, što je i naša želja.

Iz Sošići. Eto se i nama otvorila škola. Na onom mjestu, gdje se do pred par godina odnarodnjivalo našu djecu, ori se danas hrvatski glas. U školskoj se sobi poučava danas našim milim materinskim jezikom. I tu vrijedi ona: pravica pobjedjuje! Vozivši se prije rata u Rovinj, vidio sam sa željezničkog vagona, gdje se na školskoj zgradi koči naslov: „Scuola della lega nazionale". Koliko li ironije, mislio sam si! Ali pustimo to, „negda bilo, sad se spominjalo". Danas možemo, da se po miloj volji vozikamo amo i tamo, a da nas ne će zaboljeti glava, jer se ona mrtvačka slova nestala sa školske zgrade u Sošićima. Tako je!

Odlazak kontreadmirala Zaccaria iz Šibenika. Pišu iz Šibenika: Kontreadmiral g. Hugo Zaccaria je otputovao preko Rijeke u Novu Gradišku. Pri odlasku iz Šibenika sakupilo se, da se s njime oprosti, mnogo odlične gospode, činovnika i časnika, te više gospodja i mnogo naroda. Šibenska glazba dopratila ga je do parobroda. G. Zaccaria rukovao se je sa svima. Sa parobroda progovori narodu hrvatski, da će mu ostati neizbrisiva uspomena na Šibenik i ovo pučanstvo, koje se uvijek iskazalo u svakoj prigodi prama pjemu i obitelji, osobito prigodom smrti njegove djece. Završio je sa: „Živio Šibenik" i „Do vidova!" Odgovorio mu je g. Luger, zahvalivši mu na svemu, što je učinio da pomogne i dodje u susret pučanstvu, zaželio mu svaku sreću i što skoriji povratak. Završio je sa: „Živio podadmiral Zaccaria!" na što su se svi odazvali.

Vojničke vijesti.

Onevna zapovjed lučkog admiralata broj 273 od 30. rujna 1917.

Posadno nadzorstvo: satnik Titz.
Lječničko nadzorstvo na N. V. b. „Bellona": štopski liječnik dr. Weiser.
Lječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: linijski liječnik dr. Wenush.

Pomozite udovicama i sirotama Trsta i Istre!

Kod c. k. Landsturmbezirkskommando Pazin br. 5 koja je sada u Radgoni u Štajerskoj, zasnovan je fond za potpore udovicama i sirotama onih, koje su pripadali svim formacijama ove komande.

Sredstvima, koja su na raspoloženju, podupirat će se najbliži članovi obitelji naših hrabrih junaka, koji ili padoše ili ostadoše privredno nesposobni vršeći svoju najuzvišeniju dužnost braneći našu divnu domovinu.

Već tri godine drže se vrijedni sinovi svih naroda iz Istre i Trsta na svim frontima i zastavljaju žestoke navale moćnih naših neprijatelja.

Kod te bezprimjerne odbrane našeg doma i ognjišta žrtvovali mnogi ponajbolji i ponajhrabriji svoj život ili snagu i zdravlje svoje. Udovice i sirote tih junaka ostaše u nuždi bije ih najveća nevolja.

Jednako još bjesne strašne bitke, još traje najljuća borba, što je svjetska historija pamti, premda je naš premilostivi car blagovoljno ponovno ponuditi častan mir našim neprijateljima.

Mnogo će još patnja i nevolja neprijatelj nagnati na naš zavičaj.

Stoga, ako otaremo suzu udovicama i sirotama junaka, koji proleše svoju krv za ljubljenu otadžbinu, ako im olakšamo sadašnje i buduće uslove života, ispunit ćemo samo jednu dužnost, podmirit ćemo samo jedan dug.

Borci na frontu, oficiri i momčad, znadu što je njihova dužnost prema palim ili osakaćenim drugovima, te rado i požrtvovno sakupljaju za tu plemenitu svrhu.

No stigli prinosi suviše su, nažalost, maleni, jer su potrebe vrlo velike.

Zato neka svi ljudi dobra srca, cijelo stanovništvo, koje je za ovoga rata već često dokaza svoje žive ljubavi prema bližnjemu, neka vlasti i uprave, ustanove i društva, te sve one osobe, koje su sa bilo kojeg razloga od vojne službe oslobođene ili oprostene, neka svi živo podupiru ovaj fond, besplatno upravljani, i neka nastoje da darovima i dobrovoljnim prinosima uvećaju taj fond.

Ako udovicama i sirotama junaka, što padoše na bojištima, osiguramo budućnost, ako ih učinimo vrijednim članovima čovječanstva, najljepše ćemo se i najuspješnije odužiti svim onim sinovima našega naroda, kojih se s tugom, ali s ponosom sjećamo.

Fond za udovice i sirote kod c. k. Landsturmbezirkskommando Nr. 5, sada u Radgoni (Štajerska). Konto austrijske poštanske štodionice Nr. 161.153.

Ratno osiguranje!

C. kr. austrijska vojnička zaklada za udovice i siročad osiguravajući odio u Puli, trg Custoza broj 45, časti se obavijestiti p. n. općinstvo, osobito pako one obitelji, koje imaju ili oca ili sinove u vojsci, da prima ratno osiguranje po ugodnijim cijenama nego li prošle podine. U interesu je svijlu, da osjeguraju svoje, ne samo svoje na fronti, nego i one u zaledju, jer i prvi i drugi su u pogibelji. Nitko dakle nek se ne okani ove dobrotvorne prilike.

Za one, koji su već bili osjegurani, i kojima je prošlo vrijeme osjeguranja, prima se novo osjeguranje za dobu od jedne godine. Ovakovim će se strankama u cijenama mnogo popustiti t. j. ubrojiti će im se dio prošle godine već uplaćene svote u novu premiju. Time je dana prilika i siromašnijim slojevima, da se posluže ove pogodnosti.

Rodoljubi!

Proširujte „HRVATSKI LIST“.

Sudj k svottie! :: Sudj k doome!

Kavana

„Narodni Dom“

oprekljena je svim hrvatskim, slovenskim, češkim kao i drugim novinama raznih jezika.

Na raspolaganje biljari i druge igre.

Posobne sobe za igre. — Poslužba brza i točna.

Za što veći posjet preporuča se

Grga Basletić, vlasnik.

Hrvati, Hrvaticice!

Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Ćirila i Metoda“.

ISTARSKA POSUJILNICA U PULI

registrirana zadruga na ograničeno jamčenje

ulica Carrara br. 4, vlastita kuća „Narodni Dom“.

Podružnica u Pazinu.

Prima uloške na štednja, te ih ukamaćuje sa

4% kamata

Eskomptira injenice uz najpovoljnije uvjete i daje zajmove na nepokretnine.

Uredovni satovi: od 9—12 prije podne i od 4—6 popodne.

HENRIK SIENKIEWICZ

Ta treća.

(Nastavak.)

VII.

Primiće se dan mojli zaruka.

Kupio sam prekrasni prsten u stilu Ljudevita XV., no on se Suslovskim nije svidio, pače ni Kazimiru, jer tamo u cijeloj kući nitko nema pojma o pravoj umjetnosti.

S Kazimirom imam ču mnogo truda dok je odučim malogradske navika i dok je naučim po umjetničku osjećati; no pošto me ljubi najboljem se nadam.

Na zaruke niesam nikoga pozvao osim Svjateckoga. Želio sam, da prije toga posjeti Suslovške, ali on tvrdi, ma kako da je fizički i moralno spao, ipak da do tog stupnja nije propao, e bi morao i posjete praviti. Tu ništa ne koristi!

Unaprijed dakle Suslovške pripravi, da je moj prijatelj neobičan original, ali pored toga genijalan slikar i najčestitija duša u svijetu.

Čuvši Suslovski, da moj prijatelj slika lešove, lešid i lešine, uzvine obrve uvjeravajući, da je sveđ samo s urednim ljudima imao posla, da je ciela njegova službena karijera bila neokaljana, pa se nada, da će i „gospodin Svjatecki“ poštivati običaje, koji vladaju u poštenoj gradjanskoj kući.

Priznajem, da me kod takih prilika ponešto strah hvata te se od jutra borim sa Svjateckim. Svom silom hoće da ide u hlačama zasukanim u čizme. Odvraćam ga, prosim, moljakam.

Napokon pristane naglasujući, da doista ne

zna za razlog, za što da ne bude luda. Zlo je, što njegove čizme podsjećaju na čizme iztraživalaca srednje Afrike, jer otkad ih je čizmar na vjeru donio, niese kasnije više voštene. Sta ćeš!

A još je gore, što glava Svjateckoga izgleda kao tatarski vrhunac, šumom zarašten, na kojemu je vijavica bjesnjela. I tome nema lieka, jer toga češlja nema na svijetu, koji bi tome perčinu pomogao, ali za to nagovorim Svjateckoga, neka u mjestu bluze, koju svaki dan oblači, obuče kaput. On to učini, no pored svega toga izražaj je njegova lica kao u jednoga njegovih lešova, a k tome je grobnog humora.

Na ulici se ljudi osvrću na čvornovitu njegovu balinu i na ogromni njegov otcani šešir, no ja sam tome već svikao.

Pozvonimo, udjemo.

Već u predsoblju dopire do nas glas kuzina Jačkovića, koji razpravlja o prenapučivanju. Kuzin Jačković svedj razpravlja o prenapučivanju, to je sva njegova mudroća. Kazimira u muslijskoj svojoj odjeći izgleda kao oblačić te je dražestna. Suslovski je u fraku, rodjaci u frakovima, stare tetke u svili.

Dolazak Svjateckoga uzbuđi svih. S nekom uzrujanošću gledaju nas. On se mirko obazire i uzrujava Suslovskoga, da za celo ne bi dosadjivao, „kad to ne bi bilo, da se Vladko ženi ili što tome takva.“ To „što tome takva“ veoma se neugodno dojima. Suslovski se dostojanstveno pruži i pita, kako gospodin Svjatecki razumijeva rieči „što tome takva.“ Gospodin Svjatecki odvrća, da mu je to svejedno, ali da će se za Vladka, ako treba, i uvoštiti, po gotovu kad bi znao, da je gospodinu Suslovskom do

toga. . . Moj budući tast pogleda ženu, mene i Kazimiru pogledom, u kome se začudnije i gnjev o prvenstvo nadmetahu.

Srećom prekinem neugodni taj prizor i s riedkom u mene pritomnošću duha molim budućega tasta, da me predstavi onim članovima rodbine, kojih još ne poznajem. . .

Sledi upoznavanje, a za tim sjedam.

Kazimira sjedne do mene i položi svoje ruke u moje. Soba je puna ljudi, no svi se ukočili i šute. Srak je udušljiv.

Kuzin se Jačković vraća opet k razgovoru o prenapučivanju. Moj Svjatecki gleda pod sto. . . U tišini sve jače ozvanja glas Jačkoviće, a ovaj kako nema prednjeg zuba, uvijek podugačko pišti, kad mu valja izgovoriti š. . .

— Po vremenu mogu toga radi najveće nevolje Evropu zadesiti — govori Jačković.

— A razseljavanje. . . upada netko sa strane.

— Statistika pokazuje, da razseljavanje ne sprječava prenapučivanja.

Svjatecki podigne naglo glavu i svraća riblje svoje oči na govornika.

— Trebalo bi da se u nas uvedu kineski običaji — javlja se zlovoljnim basom.

— Oprostite. . . kako kineski običaji?

— U Kini smiju naimē roditelji slaboumnu djecu daviti — pa šta i tako bi trebalo, da u nas djeca smiju slaboumne roditelje daviti.

Sbilo se i Strieľa je pukla, pod tetkama zaječea, a mene nesta. Suslovski sklopi oči i čas ga izda glas.

Sve umukne.

(Nastavit će se.)